Anuarul Universității "Petre Andrei" din Iaşi
Fascicula: Drept, Ştiințe Economice, Ştiințe Politice

ISSN: 2248-1060 | ISSN-L: 2248-1060
Covered in INDEX COPERNICUS, IDEEAS. REPEC, SOCIONET, ECONPAPER, ERIH PLUS, CEEOL

2018, Issue 22, pages: 37-51 | doi: https://doi.org/10.18662/upalaw/18

Institution of Human Rights Protection under the Auspices of the United Nations

[Instituţionalizarea protecţiei drepturilor omului, sub egida Naţiunilor Unite]

Cosmin AMBROSĂ[1]

[1] Assistant Ph.D. student, "Petre Andrei" University of Iasi, Romania, E-mail: cosmin_ambrosa@yahoo.com.

Abstract: One of the great achievements of the United Nations is the creation of a comprehensive body of human rights law - a universal and internationally protected code to which all nations can subscribe and all people aspire. The United Nations has defined a broad range of internationally accepted rights, including civil, cultural, economic, political and social rights. It has also established mechanisms to promote and protect these rights and to assist states in carrying out their responsibilities.

Keywords: human rights; United Nations.

How to cite: Ambrosă, C. (2018). C. Institution of Human Rights Protection under the Auspices of the United Nations. *Anuarul Universitatii "Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, 22,* 37-51.
https://doi.org/10.18662/upalaw/18

Introducere

Garantarea, protecţia şi apărarea drepturilor omului sunt deziderate care se pot realiza, în sistemele constituţionale democratice, prin intermediul instituției Ombudsman-ului (Avocatul Poporului), dar aceasta nu are exclusivitate în materie; dimpotrivă, până la sesizarea Avocatului Poporului, orice cetăţean ale cărui drepturi se presupune că au fost lezate are posibilitatea de a apela la instanțele clasice ale statului de drept (rezultate din principiul separației puterilor), prin demersuri specifice contenciosului administrativ, sau poate opta pentru asistenţă din partea unor organizaţii non-guvernamentale specializate în problematica drepturilor omului. Practic, într-un stat democratic, există multiple instituții care contribuie la protecţia drepturilor şi libertăţilor, lor adăugându-li-se cu mare eficienţă organismele şi organizațiile internaționale. În lumea contemporană, putem vorbi despre un adevărat sistem instituţional de protecţie a drepturilor omului, întemeiat pe voința politică a membrilor comunității internaționale şi ghidat de o serie de documente politico-juridice.

Sistemul de instituţii şi de documente internaţionale-cadru pentru protecţia drepturilor omului, în pofida piedicilor de operaţionalizare în dreptul intern al statelor, a generat o profundă schimbare de perspectivă: dacă până la jumătatea secolului XX suveranitatea statelor era un principiu sacrosant al relaţiilor internaționale, după război țările aliate victorioase au pus bazele edificiului noii ordini mondiale, creând Organizația Națiunilor Unite. În cadrul noii ordini, s-a ajuns ca protecţia drepturilor de către state să fie dublată şi depăşită de jurisdicţia noului drept şi a noilor organizaţii internaționale (Moroianu Zlătescu, 2008:16).

Totuşi, în materie de drepturile omului, coabitarea dintre instituţiile naţionale şi organismele internaţionale a fost adesea marcată de conflicte privind interpretarea unor norme juridice, posibilitatea practică a aplicării reglemetărilor din documentele cadru etc. Aceste conflicte s-au datorat şi se mai datorează încă situaţiei dificile în care se află statele, cărora le incumbă atât menţinerea ordinii publice pe teritoriul lor, cât şi respectarea drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti. Or, aceste obligaţii se combină potrivit circumstanţelor istorice, aşa încât un concept realist al drepturilor omului trebuie să ţină seama nu numai de libertăţile abstracte – privite ca valori în sine –, ci şi de limitele rezonabile impuse libertății, tocmai pentru a o face posibilă într-un context dat. De exemplu, chiar în interiorul Uniunii Europene (spațiu prin excelență al drepturilor şi libertăților, al democrației şi

prosperităţii), nu se recunoaşte instituţiilor comunitare dreptul de a decide care este ordinea publică naţională din fiecare stat membru, această decizie aparţinând instanţelor politice şi juridice naţionale.

Aşa stând lucrurile, aplicarea drepturilor omului nu poate evita tensiunile rezultate din poziţionarea faţă în faţă a instituţiilor naţionale şi a organizaţiilor internaţionale. Cât le priveşte pe cele din urmă, putem distinge două categorii: *instituţiile de negociere* şi *organizaţii cu putere de jurisdicţie*. De la oricare dintre ele ar emana, însă, un act care stabileşte norme referitoare la drepturile omului, aplicarea respectivelor norme internaţionale în dreptul intern al statelor presupune o prealabilă ratificare internă; de asemenea, presupune ca textul internaţional să aibă o forţă constrângătoare şi un efect direct.

Convenţiile internaţionale asupra drepturilor omului

Convenţiile internaţionale asupra drepturilor omului – la care statele au fost determinate să adere – sunt în prezent foarte numeroase: peste 50. *Declaraţia universală a drepturilor omului*, adoptată la 10 decembrie 1948 de către ONU, este doar documentul de bază, ale cărui principii sunt reluate şi dezvoltate în convenţiile ce i-au urmat şi care au devenit obligatorii pentru statele semnatare. Dintre ele, cele mai senificative sunt:

- Convenţia Europeană a Drepturilor Omului (1950);
- Convenţia internaţională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (1965);
- Pactul internaţional cu privire la drepturile civile şi politice (1966);
- Pactul internaţional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale (1966);
- Declaraţia privind eliminarea discriminării împotriva femeilor (1967);
- Convenţia Americană a Drepturilor Omului (1969);
- Actele Finale CSCE de la Helsinki (1975);
- Carta Africană (Banjul) a Drepturilor Omului şi Popoarelor (1981);
- Declaraţia Universală a Drepturilor Omului din Islam (1981);
- Convenţia împotriva torturii şi altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante (1984);
- Convenţia internaţională cu privire la drepturile copilului (1989);
- Convenţia internaţională asupra protecţiei drepturilor muncitorilor imigranţi şi a membrilor familiilor acestora (1990);
- Declaraţia de la Rio cu privire la mediu şi dezvoltare (1992).

Aceste documente internaţionale au meritul de a stabili elementele definitorii şi de conţinut pentru drepturile şi libertăţile fundamentale, consfinţind totodată şi măsurile care să facă posibilă apărarea şi valorificarea acestor drepturi. Documentele de care vorbim abordează o problematică vastă, proclamă drepturi pentru anumite categorii de persoane şi instituie măsuri menite să asigure protecţia acestora, indică direcţii de acţiune pentru realizarea drepturilor omului la nivel individual, precum şi în perspectivă globală.

Organismele şi mecanismele ONU de apărare a drepturilor omului

Pentru implementarea reglementărilor privind protecţia drepturilor omului cuprinse în documentele internaţionale, sunt implicate organele care le-au adoptat sau au fost create noi instituţii şi organisme la nivel internaţional, regional sau naţional. Raportându-ne la cea mai cuprinzătoare organizaţie – Organizaţia Naţiunilor Unite –, putem spune că aceasta reprezintă punctul de plecare cu cel mai important rol în demersul pentru asigurarea protecţiei juridice a drepturilor omului. În cadrul şi în jurul acestei organizaţii „fanion", funcţionează în primul rând organismele subsidiare ale Consiliului Economic şi Socialal ONU (ECOSOC), secondate de organizaţiile nonguvernamentale cu statut consultativ pe lângă ECOSOC.

Sistemul instituţional al Naţiunilor Unite pentru protecţia drepturilor omului (Vaïsse, 2008: 251-261) este alcătuit, astfel, din:

Instituţiile sub egida ECOSOC: Consiliul Drepturilor Omului, Comisia Privind Condiţia Femeii şi Subcomisia pentru Prevenirea Discriminărilor şi Protecţia Minorităţilor;

Organismele constituite în vederea aplicării Pactelor şi Convenţiilor ONU privind drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului: Comitetul pentru Drepturile Omului, Comitetul pentru Drepturile Economice, Sociale şi Culturale, Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale, Comitetul pentru Eliminarea Discriminării faţă de Femei, Comitetul privind Drepturile Copilului şi Comitetul împotriva Torturii;

Organizaţiile non-guvernamentale cu statut consultativ.

La nivel regional şi continental, funcţionează diverse instituţii şi organizaţii internaţionale, dintre care prezintă o mai mare importanţă pentru noi cele din spaţiul general european şi din cadrul Uniunii Europene.

Experienţele tragice ale celui de-al Doilea Război Mondial au determinat naţiunile civilizate să caute formule pentru evitarea, pe viitor, a

unor noi catastrofe de genul celei provocate de nazism. Învăţând din limitele Ligii Naţiunilor (create în 1920) şi sperând într-un viitor mai bun pentru omenire, 51 de ţări au participat la fondarea Organizaţiei Natiunilor Unite, la 24 octombrie 1945. Aceste ţări se angajau să menţină pacea, prin cooperare internaţională şi securitate colectivă. În prezent, aproape toate naţiunile lumii (193 de ţări) sunt membre ale ONU.

Aderarea la ONU presupune acceptarea şi asumarea obligaţiile prevăzute în *Carta Naţiunilor Unite* – un tratat internaţional care stabileşte principiile de bază ale relaţiilor internaţionale. Conform Cartei, ONU are patru obiective majore:

- să menţină pacea şi securitatea internaţională;
- să dezvolte relaţii de prietenie între naţiuni;
- să coopereze în rezolvarea problemelor internaţionale şi în promovarea respectului pentru drepturile omului;
- să fie un centru pentru armonizarea acţiunilor tuturor statelor.

Trebuie precizat că ONU nu este un „guvern mondial" şi nici nu emite legi. Această organizaţie cu vocaţie universală oferă, totuşi, mijloace pentru rezolvarea conflictelor internaţionale şi pentru formularea de politici în chestiuni care ne afectează pe toţi locuitorii planetei. În cadrul Organizaţiei, toate statele membre – mari sau mici, bogate sau sărace, cu vederi politice şi sisteme sociale diferite – au un cuvânt de spus şi drept de vot egal, fapt care atestă aderenţa globală la principiile democraţiei.

ONU are şase organisme distincte. Cinci dintre ele (Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, Consiliul Economic şi Social, Consiliul de Tutelă şi Secretariatul) au sediul central în New York (SUA). Cel de-al şaselea – Curtea Internaţională de Justiţie – îşi desfăşoară activitatea la Haga, în Olanda.

Adunarea Generală a Naţiunilor Unite reuneşte reprezentanţii tuturor statelor membre, cu drept egal de vot. Rezoluţiile Adunării nu au statutul de legi, ci de recomandări pentru rezolvarea diferitelor probleme ale vieţii internaţionale. Recomandările Adunării Generale sunt indicatorul opiniei internaţionale generale şi reprezintă autoritatea morală a comunităţii naţiunilor.

Consiliul de Securitate este principalul responsabil în menţinerea păcii şi securităţii internaţionale. El este un organism format din 15 membri, dintre care 5 permanenţi (China, Rusia, Franţa, Regatul Unit şi SUA), iar restul aleşi pentru un mandat de doi ani. În fiecare an sunt reînnoiţi cinci membri. Deciziile importante ale Consiliului de Securitate trebuie să fie

votate de cel puţin 9 membri, existând şi dreptul de veto pe care îl poate exercita oricare din membrii permanenţi. Pentru implementarea deciziilor sale, Consiliul de Securitate poate impune sancţiuni economice, embargouri sau poate autoriza acţiunea militară colectivă, în cazuri excepţionale.

Consiliul Economic şi Social (ECOSOC), aflat în subordinea Adunării Generale, coordonează activitatea economică şi sociala a Naţiunilor Unite şi a organizaţiilor din sistemul ONU. În calitate de forum central de discuţie a subiectelor economice şi sociale internaţionale şi de formulare a recomandărilor de politici, Consiliul joacă un rol-cheie în cooperarea internaţională pentru dezvoltare. Se poate consulta cu organizaţiile neguvernamentale, dezvoltând astfel o verigă vitală între Naţiunile Unite şi societatea civilă. Consiliul are 54 de membri, aleşi de Adunarea Generală pentru mandate de câte 3 ani. Se întruneşte pe tot parcursul anului şi are o sesiune principală în cursul lunii iulie, perioadă în care miniştrii statelor membre discută, în cadrul unei reuniuni la nivel înalt, problemele economice, sociale şi umanitare majore.

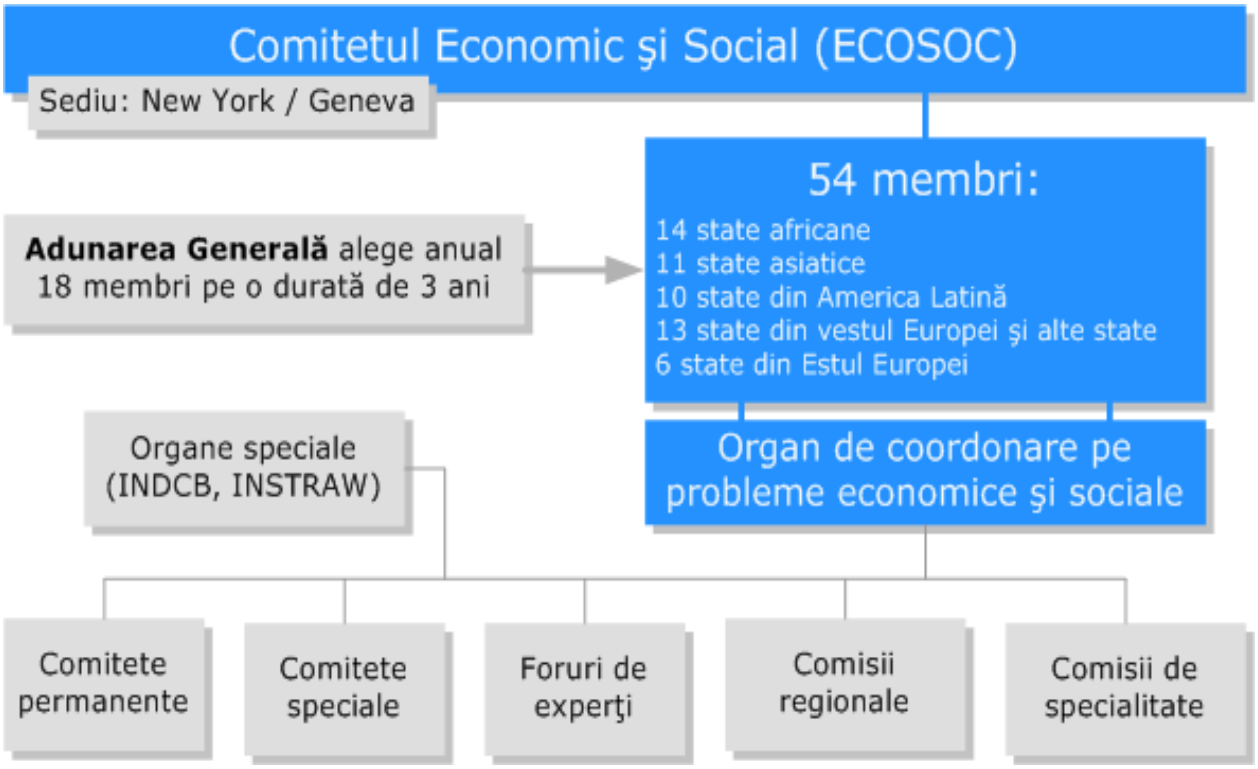
Organismele subsidiare ale ECOSOC se întrunesc regulat şi emit rapoarte către Consiliu. Spre exemplu, Comisia pentru Drepturile Omului monitorizează respectarea drepturilor omului în întreaga lume. Alte organisme se concentrează pe probleme cum ar fi dezvoltarea socială, statutul femeilor, prevenirea criminalităţii, combaterea traficului de droguri şi dezvoltarea durabilă. Cinci comisii regionale promovează dezvoltarea economică şi cooperarea pe regiuni.

Curtea Internaţională de Justiţie, cunoscută şi sub numele de Curtea Mondială, este principalul organism judiciar al ONU. Cei 15 judecători ai săi sunt aleşi de Adunarea Generală şi de Consiliul de Securitate. Ei iau decizii prin vot independent şi simultan. Curtea dezbate disputele dintre state în baza participării voluntare a statelor aflate în litigiu. Dacă un stat alege să participe la procedurile curţii, atunci este obligat să se supună rezoluţiilor acesteia. Curtea emite, de asemenea, opinii consultative către ONU şi agenţiile specializate ale acesteia.

Consiliul de Tutelă al ONU şi-a suspendat activitatea în urma câştigării independenţei de către ultimul dintre cele unsprezece teritorii aflate sub tutelă (Palau), la 1 octombrie 1994. Cu toate acestea, capitolele care vizează acest Consiliu nu au fost nici până astăzi şterse din *Carta ONU* (Capitolele XII şi XIII). Au existat unele voci care cereau însărcinarea acestui organ cu noi activităţi, eventual cu administrarea aşa numitelor *failed states*, ceea ce nu s-a făcut însă până acum.

Secretariatul se ocupă de partea administrativă a Naţiunilor Unite, pe baza mandatului aprobat de către Adunarea Generală, dar şi a deciziilor Consiliului de Securitate şi ale altor organisme ONU. În fruntea Secretariatului se află Secretarul General, care are drept sarcină asigurarea managementului general. Secretariatul este alcătuit din departamente şi oficii şi are aproximativ 7500 de angajaţi plătiţi din bugetul obişnuit. Aceştia provin dintr-un număr de 170 de ţări. Printre sediile principale ale Secretariatului se numără Cartierul General din New York, dar şi birourile ONU din Geneva, Viena sau Nairobi.

Dintre cele şase organe distincte ale Organizaţiei Naţiunilor Unite, protecţia drepturilor omului revine în mod special **Consiliului Economic şi Social**, printr-una din comisiile sale de specialitate: **Comisia pentru Drepturile Omului**. Având această funcţie majoră, alături de altele din domeniul economic şi social, ECOSOC pare un nucleu al activităţii ONU, la fel de important ca şi Adunarea Generală. În realitate, lucrurile sunt puţin diferite, Adunarea Generală luându-i tot mai multe dintre atribuţii. ECOSOC este totuşi, împreună cu Adunarea Generală, responsabil pentru îndeplinirea sarcinilor rezumate la Capitolul IX al *Cartei ONU*. Conform Articolului 63, ECOSOC poate activa în următoarele domenii: economie, social, sănătate, educaţie, cultură şi domenii conexe. ECOSOC este organul de coordonare pe probleme economice şi sociale. Acest lucru explică şi felul în care este compus acest Consiliu, reprezentat supra-proporţional de ţări în curs de dezvoltare, aşa cum se poate vedea şi din schema de mai jos:

În structura Comitetului Economic şi Social intră mai multe organe, comitete, foruri şi comisii, pe care le-am putea grupa după cum urmează:

Organe speciale: Programul de Control al Drogurilor (INDCB), Institutul de Cercetare pentru Promovarea Femeilor (INSTRAW);

Comitete Permanente: Comisia pentru Locuinţe şi Aşezări Umane, Comitetul pentru Organizaţiile Neguvernamentale, Comitetul de Negociere cu Organizaţiile Interstatale, Comisia pentru Întreprinderi Transnaţionale;

Comitete Speciale: Comitetul pentru Programe şi Coordonare (CPC), Comitetul Administrativ de Coordonare (ACC);

Foruri de experţi:

• *foruri de experţi independenţi*: Comitetul de Planificare a Dezvoltării, Conferinţa cu privire la Programul Naţiunilor Unite pentru Administraţie şi Finanţe Publice, Grupul Ad-hoc de Experţi pentru Cooperare Internaţională pe Probleme de Taxe şi Impozite;

• *foruri de experţi guvernamentali*: Comitetul de Dezvoltare pentru Resurse Noi de Energie, Comitetul pentru Resurse Naturale, Comitetul

pentru Prelucrarea Bunurilor Periculoase, Grupul de Experţi ONU pentru Toponime, Grupul de Lucru Interstatal privind Normele Contabile Internaţionale;

Comisii regionale: Comisia Economică pentru Africa (ECA), Comisia Economică pentru Europa (ECE), Comisia Economică pentru America Latină şi Caraibe (ECLAC), Comisia Economică şi Socială pentru Asia şi Pacific (ESCAP), Comisia Economică şi Socială pentru Vestul Asiei (ESCWA);

Comisii de specialitate: Comisia pentru o Dezvoltare de Durată, Comisia pentru Populaţie, Comisia pentru Dezvoltare Socială, Comisia Statistică, Comisia pentru Drepturile Omului, Comisia pentru Drepturile Femeii, Comisia pentru substanţele ce provoacă dependenţă, Comisia pentru Drept Penal şi Combaterea Crimei.

ECOSOC întreţine şi relaţii cu caracter consultativ cu peste 1.500 de ONG-uri. Dar, în pofida numărului masiv de organe conexe, importanţa ECOSOC a scăzut considerabil. Conform scopurilor definite în *Carta ONU*, Art. 1, alin. 3, şi în obiectivele de la Art. 55, ECOSOC se îndeletniceşte în principal cu problemele de dezvoltare din ţările sărace. Competenţele sale sunt însă limitate şi se supun autorităţii Adunării Generale, ECOSOC devenind din ce în ce mai mult un «organ ajutător» al acesteia. În plus, Adunarea Generală a preluat de la ECOSOC, prin crearea unor organe speciale precum Programul de Dezvoltare (UNDP) sau Conferinţa privind Comerţul şi Dezvoltarea (UNCTAD), alte competenţe în domeniul dezvoltării, astfel încât acestui Consiliu nu îi mai rămân, în afara domeniului drepturilor omului, aproape niciun alt domeniu operativ în care îşi poate duce activitatea.

Problematica drepturilor omului (mai ales în privinţa celor din generaţiile a treia şi a patra) este parte a preocupărilor unei întregi serii de organizaţii speciale ale ONU (Held, McGrew, Goldblatt & Perraton, 2004: 90):

• Centrul Naţiunilor Unite pentru Aşezări Umane (United Nations Centre for Human Settlements – Habitat; fondat în 1977, cu sediul în Nairobi, Kenya);

• Fondul Naţiunilor Unite pentru Copii (UNICEF – United Nations Children's Fund, fondat în 1964, cu sediul la New York, SUA);

• Conferinţa Naţiunilor Unite pentru Comerţ şi Dezvoltare (UNCTAD – United Nations Conference on Trade and Development, fondată în 1946, cu sediul la Geneva, Elveţia);

• PNUD – Programul Naţiunilor Unite pentru Dezvoltare (United Nations Development Programme, fondat în 1965 şi cu sediul la New York);

• PNUE – Programul Naţiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător (United Nations Environment Programme, fondat în 1972, cu sediul la Nairobi, Kenya);

• Programul Internaţional al Naţiunilor Unite pentru Prevenirea Consumului de Droguri (United Nations International Drug Control Programme, fondat în 1991, cu sediul la Viena, Austria);

• Înaltul Comisar ONU pentru Refugiaţi (United Nations High Commissioner for Refugees UNHCR, fondat în 1950, cu sediul la Geneva);

• Operaţiunile ONU de Menţinere a Păcii (United Nations Peace-keeping Operations, cu sediul la New York);

• Fondul ONU pentru Activităţi în Domeniul Populaţiei (United Nations Population Fund, fondat în 1967, cu sediul la New York);

• Agenţia pentru Refugiaţii Palestieni (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees în the Near East, fondat în 1950, cu sediul la Gaza);

• Programul Mondial pentru Alimentaţie (World Food Programme, fondat în 1961, cu sediul la Roma).

În fine, ONU lucrează şi cu următoarele organizaţii autonome: UNESCO (Organizaţia Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură), OMS (Organizaţia Mondială a Sănătăţii), OIM (Organizaţia Internaţională a Muncii), BIRD (Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare), FMI (Fondul Monetar Internaţional) şi altele. Toate la un loc formează un amplu sistem, dar din păcate nu unul funcţional, ci unul pe care tot mai multe voci îl critică, în prezent, ca fiind extrem de birocratic şi ineficient.

Dincolo de criticile întemeiate care i se pot aduce, Organizaţia Naţiunilor Unite are meritul de a fi reunit eforturile globale pentru protecţia drepturilor omului, printr-o serie de **organe specializate**, menite să asigure aplicarea documentelor ONU în materie: Consiliul Drepturilor Omului, Comisia Privind Condiţia Femeii şi Subcomisia pentru Prevenirea Discriminărilor şi Protecţia Minorităţilor.

Consiliul Drepturilor Omului a înlocuit fosta Comisie a Drepturilor Omului, care fusese constituită, ca organism al Naţiunilor Unite, de către Consiliul Economic şi Social al ONU prin Rezoluţia nr. 5 (I) din anul 1946. Consiliul Drepturilor Omului a fost înfiinţat la data de 15 martie 2006, de Adunarea Generală a ONU. Consiliul pentru Drepturile Omului este un organism auxiliar Adunării Generale, cu un număr de 47 de membri, ceea ce îi conferă statutul de organism cu drepturi depline al Organizaţiei

Naţiunilor Unite. Statutul său a fost revizuit de Adunare în anul 2011. Consiliul Drepturilor Omului este organismul inter-guvernamental principal în materie de drepturi ale omului în sistemul Organizaţiei Naţiunilor Unite. Aşa cum este subliniat în rezoluţia 20/251 a Adunării Generale a ONU, Consiliul a fost înfiinţat pentru a promova coordonarea şi alinierea efectivă a drepturilor omului la sistemul Organizaţiei Naţiunilor Unite, rolul său constând în dezbaterea problemelor drepturilor omului, în pregătirea de rapoarte şi recomandări în domeniul drepturilor omului.

În comparaţie cu Comisia pentru Drepturile Omului, Consiliul Drepturilor Omului este subordonat direct Adunării Generale şi nu Consiliului Economic şi Social. Noul organism are atribuţii sporite: îndrumă activităţile comisarilor ONU pentru drepturile omului; examinează situaţia drepturilor omului din toate ţările, iar reuniunile sunt în număr de trei pe an, cu o durată totală de cel puţin zece săptămâni pe an. Pentru a înlătura îndoielile în ceea ce priveşte rolul Consiliului în promovarea şi apărarea drepturilor omului, este necesar ca toate ţările să acţioneze susţinut pentru a contribui eficient la elaborarea normelor în materie şi pentru a asigura transpunerea lor în practică.

Comisia privind Condiţia Femeii a fost înfiinţată sub egida ECOSOC în anul 1946 şi este compusă din 32 de membri. Activitatea ei vizează promovarea drepturilor femeii în domeniul politic, economic şi educativ şi face recomandări ECOSOC cu privire la problemele cu caracter de urgenţă ale drepturilor femeii, mai ales în ceea ce priveşte realizarea efectivă a egalităţii în drepturi dintre bărbat şi femeie. Pentru aceasta, Comisia a elaborat studii şi rapoarte, iniţiind mai multe programe pentru eliminarea discriminării faţă de femei. Cu acordul ECOSOC, Comisia a dobândit şi competenţa de a primi şi examina plângeri referitoare la violarea drepturilor femeii, în prezent făcând eforturi pentru perfecţionarea mecanismului de examinare a plângerilor.

Subcomisia pentru Prevenirea Discriminărilor şi Protecţia Minorităţilor a fost constituită de către Comisia Drepturilor Omului în baza Rezoluţiei Consiliului Economic şi Social al Naţiunilor Unite nr. 9 (II) din anul 1946, fiind abilitată să efectueze studii şi să facă recomandări Comisiei (Consiliului) Drepturilor Omului vizând prevenirea discriminărilor de orice natură în domeniul drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, al protecţiei minorităţilor. Membrii Subcomisiei sunt nominalizaţi de guverne şi sunt aleşi de Consiliul Drepturilor Omului. Ei acţionează ca experţi

independenţi, promovând opinii şi puncte de vedere în diferite probleme supuse analizei şi dezbaterii.

Tot în cadrul sistemului Naţiunilor Unite, au fost create **organisme internaţionale** în vederea aplicării Pactelor şi Convenţiilor Organizaţiei Naţiunilor Unite privind drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului: Comitetul pentru Drepturile Omului, Comitetul pentru Drepturile Economice, Sociale şi Culturale, Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale, Comitetul pentru Eliminarea Discriminării faţă de Femei, Comitetul privind Drepturile Copilului şi Comitetul împotriva Torturii. Acestea au fost constituite prin tratate cu scopul monitorizării acţiunilor statelor-părţi în direcţia implementării prevederilor documentelor internaţionale în materia drepturilor omului.

Comitetul pentru Drepturile Omului a fost creat în 1976, în conformitate cu Pactul Internaţional privind Drepturile Civile şi Politice şi este compus din personalităţi ale statelor-părţi care se bucură de înaltă ţinută morală şi au o competenţă recunoscută în materia drepturilor omului. Comitetul examinează rapoartele statelor-părţi în legătură cu măsurile pe care le-au adoptat în materia respectării drepturilor civile şi politice, după examinare elaborând observaţii şi puncte de vedere proprii. De asemenea, Comitetul este *singura instituţie-mecanism a ONU*, cu competenţe în domeniul drepturilor omului, *autorizată să primească şi să examineze plângeri ale persoanelor fizice cu privire la încălcarea drepturilor lor civile şi politice*. Prin Protocolul Facultativ la Pactul Internaţional relativ la Drepturile Civile şi Politice, Comitetul pentru Drepturile Omului este împuternicit să primească şi să examineze comunicări provenite de la persoane fizice care pretind că sunt victime ale unor încălcări ale unuia dintre drepturile enunţate în Pact, de către un stat parte a Protocolului. Comitetul este însărcinat, totodată, să monitorizeze aplicarea celui de-al doilea Protocol Facultativ cu privire la Abolirea Pedepsei cu Moartea.

Comitetul pentru Drepturile Economice, Sociale şi Culturale a fost constituit în baza Rezoluţiei nr. 1988 (LX) din anul 1976, cu scopul de a monitoriza implementarea prevederilor Pactului cu privire la Drepturile Economice, Sociale şi Culturale, în conformitate cu o procedură instituită de Consiliul Economic şi Social al Naţiunilor Unite. La început, a fost numit *Grup de lucru privind implementarea Pactului cu privire la Drepturile Economice, Sociale şi Culturale,* denumirea actuală primind-o ulterior, în anul 1985. Comitetul este format din 18 experţi independenţi, a căror competenţă în materia drepturilor omului beneficiază de recunoaştere internaţională. Comitetul acesta analizează rapoartele prezentate de statele membre, formulează

observaţii asupra rapoartelor primite, pe care le prezintă Consiliului Economic şi Social al Naţiunilor Unite.

Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale a fostînfiinţat în anul 1969, în baza Convenţiei privind Eliminarea Discriminării Rasiale, cu scopul de a monitoriza implementarea prevederilor acestei Convenţii. Activitatea sa este asigurată de 18 experţi recunoscuţi pentru imparţialitate şi înaltă ţinută morală. Comitetul cercetează rapoartele înmânate de state şi prezintă anual în faţa Adunării Generale a Organizaţiei Naţiunilor Unite un raport privind activitatea sa, putând să facă sugestii şi recomandări asupra rapoartelor analizate.

Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Femeii a fost constituit în conformitate cu prevederile Convenţiei pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Împotriva Femeii, adoptată de Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite, în anul 1979. Comitetul este compus din 23 de experţi independenţi.

Comitetul pentru Drepturile Copilului a fost înfiinţat în baza prevederilor Convenţiei privind Drepturile Copilului, adoptată de Adunarea Generală a Naţiunilor Unite în 1984, Convenţie care a intrat în vigoare la data de 2 septembrie 1990. Comitetul este compus din 18 experţi independenţi şi monitorizează, din 1991, implementarea Convenţiei asupra Dreptului Copilului. Acest Comitet este abilitat să analizeze progresele făcute de statele-părţi în domeniul realizării sarcinilor asumate prin Convenţie, cercetând rapoartele prezentate de statele partenere.

Comitetul împotriva Torturii monitorizează modul de implementare a prevederilor Convenţiei împotriva Torturii şi a Altor Tratamente sau Pedepse Crude, Inumane sau Degradante, în baza căreia a fost constituit în anul 1984. Activitatea Comitetului este asigurată de contribuţia a 10 experţi independenţi, care se bucură de o înaltă ţinută şi reputaţie morală şi au o recunoscută competenţă în domeniul drepturilor omului. În ipoteza în care Comitetul primeşte informaţii despre practicarea torturii în statele-părţi, poate proceda la demararea unei anchete. Sesizarea Comitetului se poate face chiar de către persoanele care pretind că au fost victime ale torturii.

Concluzii

Organismele ONU pentru protecţia drepturilor omului şi-au dovedit deseori neputinţa în faţa abuzurilor guvernelor dictatoriale (gulagul sovietic, „câmpiile morţii" din Cambodgia, „revoluţia culturală" din China sunt doar

câteva exemple din lagărul socialist, faţă de care ONU nu a întreprins aproape nimic; nici faţă de crimele dictaturilor de dreapta din Chile şi Argentina nu au existat multă vreme reacţii), dar şi în faţa celor comise de state cu reputaţie democratică. Mai mult, au existat situaţii în care forul mondial a practicat măsuri diferite în raport cu încălcările drepturilor omului în statele mari (SUA, China, URSS) şi în cele mici (Cuba, Coreea de Nord). Iar atunci când ONU a reuşit să exprime o poziţie fermă şi nepărtinitoare faţă de încălcarea drepturilor omului, reacţiile statelor au fost împărţite: în timp ce democraţiile s-au arătat mai curând receptive, încercând să remedieze situaţia, dictaturile au sfidat rezoluţiile ONU, în numele suveranităţii.

După sfârşitul Războiului Rece (odată cu căderea comunismului), se părea că lucrurile se vor îndrepta, Organizaţia Naţiunilor Unite transformându-se într-o instanţă morală de necontestat. Cu toate acestea, secolul XX nu a încetat să-şi etaleze atrocităţile: genocid în Rwanda, purificare etnică în Bosnia, măceluri şi torturi în Somalia, Sudan, Cecenia sau Sri Lanka. Dispariţia marilor confruntări ideologice n-a făcut comunitatea internaţională cu mult mai obiectivă în condamnarea celor mai grave încălcări ale drepturilor omului. Interesele militare şi economice au trecut, mai departe, înaintea celor morale în infierarea „selectivă" a regimurilor vinovate şi în disculparea grăbită altora. Sfârşitul Războiului Rece a prilejuit, însă, o nouă revoluţie în legislaţia internaţională şi în interpretarea acesteia. „Neamestecul în treburile interne" a încetat să mai fie un paravan al dictaturilor, iar „dreptul la ingerinţă" a devenit un concept frecventabil. În aceste condiţii, au fost iniţiate sub egida ONU intervenţii militare (unele discutabile ca temei şi ca eficienţă), pentru a se stopa catastrofele umanitare (în nordul Irakului, Somalia, Rwanda şi Bosnia). De asemenea, în 1993 şi 1994, prin decizia Consiliului de Securitate, au fost instituite două Tribunale internaţionale pentru fosta Iugoslavie şi Rwanda, însărcinate să-i judece pe autorii genocidului şi ai crimelor împotriva umanităţii. Graţie eforturilor ONU, tot mai mulţi jurişti şi politicieni de marcă sunt convinşi că atât crimele de război, cât şi cele împotriva umanităţii intră sub jurisdicţia internaţională, oriunde s-ar petrece şi oricine le-ar săvârşi.

Bibliografie

Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D., & Perraton, J. (2004). *Transformări globale. Politică, economie şi cultură*. Iaşi, România: Editura Polirom.

Moroianu Zlătescu, I. (2008). *Drepturile omului – un sistem în evoluţie*. Bucureşti, România: Institutul Român pentru Drepturile Omului.

Vaïsse, M. (coord.). (2008). *Dicţionar de relaţii internaţionale. Secolul XX*. Iaşi, România: Editura Polirom.